

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.3.47>

## PODSTAWOWE ZASADY ODPOWIEDZIALNOŚCI DYSCYPLINARNEJ FUNKCJONARIUSZY ORGANÓW PROKURATURY: ASPEKT TEORETYCZNO-PRAWNY

**Bohdan Semenenko***prokurator**Dnieprowskiej Prokuratury Okręgowej (Kijów, Ukraina)**Aspirant Katedry Prawa Miejskiego i Dyscyplin Administracyjnoprawnych**Uniwersytetu Narodowego "Akademia Ostrogska" (Ostróg, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0002-1889-1713

e-mail: [Bohdan\\_Semenenko@ukr.net](mailto:Bohdan_Semenenko@ukr.net)

**Adnotacja.** Artykuł bada kluczowe kwestie odpowiedzialności dyscyplinarnej prokuratorów w warunkach państwa prawnego. Podkreślono potrzebę reformy organów prokuratury, statusu prokuratorów, ich odpowiedzialności dyscyplinarnej. Prawne aspekty postępowania dyscyplinarnego są ujawniane przez pryzmat norm Kodeksu Prawa Pracy Ukrainy i Ustawy Ukrainy "O prokuraturze". Należy zauważyć, że szczególna procedura pociągania prokuratorów do odpowiedzialności dyscyplinarnej jest systemem etapów stosowania odpowiedzialności dyscyplinarnej wobec prokuratorów określonych przepisami prawa. W kontekście niedawnej kodyfikacji prawa pracy i przeglądu projektu kodeksu prawa pracy kwestia szczególnej odpowiedzialności dyscyplinarnej zasługuje na szczególną uwagę. Należy podkreślić, że projekt Kodeksu Prawa Pracy zawiera jedynie ogólne mechanizmy stosowania odpowiedzialności dyscyplinarnej, głównie powielając normy obowiązującego prawa pracy. Jednocześnie w projekcie Kodeksu Prawa Pracy postępowanie dyscyplinarne obejmuje uwagi, nagany i zwolnienia.

**Słowa kluczowe:** prokuratura, prokurator, odpowiedzialność dyscyplinarna, prawo pracy, odpowiedzialność dyscyplinarna prokuratorów, Kodeks Pracy.

## CONCEPTS AND SIGNS OF DISCIPLINARY LIABILITY OF PROSECUTORS IN THE CONDITIONS OF A LAW-GOVERNED STATE: A SCIENTIFIC AND THEORETICAL ASPECT

**Bohdan Semenenko***Prosecutor**The Dnipro District Prosecutor's Office (Kyiv, Ukraine)**Graduate Student of the Department of Municipal Law and administrative and legal disciplines**Ostroh Academy National University (Ostrog, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0002-1889-1713

e-mail: [Bohdan\\_Semenenko@ukr.net](mailto:Bohdan_Semenenko@ukr.net)

**Abstract.** The article explores the key issues of disciplinary liability of prosecutors in a state governed by the rule of law. Emphasis is placed on the need to reform the prosecutor's office, the status of prosecutors, and their disciplinary responsibility. Legislative aspects of disciplinary proceedings are revealed through the prism of the norms of the Labor Code of Ukraine and the Law of Ukraine "On the Prosecutor's Office". It is noted that the special procedure for bringing prosecutors to disciplinary responsibility is a system of stages of application of disciplinary responsibility to prosecutors, defined by law. In the context of the recent codification of labor legislation and the revision of the draft Labor Code, issues of special disciplinary liability deserve special attention. It is appropriate to emphasize that the draft Labor Code contains only general mechanisms for the application of disciplinary liability, mainly duplicating the provisions of current labor legislation. At the same time, the draft Labor Code before disciplinary action includes reprimands, reprimands and dismissals.

**Key words:** prosecutor's office; prosecutor; disciplinary liability; labor legislation; disciplinary liability of prosecutors; labor code.

## ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

**Богдан Семененко**

*прокурор*

*Дніпровської окружної прокуратури (Київ, Україна)*

*аспірант кафедри муніципального права та адміністративно-правових дисциплін*

*Національного університету «Острозька академія» (Острог, Україна)*

ORCID ID: 0000-0002-1889-1713

e-mail: Bohdan\_Semenenko@ukr.net

**Анотація.** У статті досліджуються ключові питання дисциплінарної відповідальності прокурорів в умовах правової держави. Акцентовано увагу на необхідності реформування органів прокуратури, статусу прокурорів, їх дисциплінарної відповідальності. Законодавчі аспекти дисциплінарного провадження розкриваються крізь призму норм Кодексу законів про працю України та Закону України «Про прокуратуру». Зазначається, що особлива процедура притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності є системою етапів застосування дисциплінарної відповідальності до прокурорів, визначених нормами закону. У контексті нещодавньої кодифікації законодавства про працю та перегляду проекту Кодексу законів про працю питання особливої дисциплінарної відповідальності заслуговують особливої уваги. Доречно підкреслити, що проект Трудового кодексу містить лише загальні механізми застосування дисциплінарної відповідальності, в основному дублюючи норми чинного законодавства про працю. У той же час, проект Кодексу законів про працю до дисциплінарного стягнення включає зауваження, догани та звільнення.

**Ключові слова:** прокуратура, прокурор, дисциплінарна відповідальність, трудове законодавство, дисциплінарна відповідальність прокурорів, трудовий кодекс.

**Актуальність теми.** Просування України по шляху розбудови демократичної, соціальної, правової держави, виходячи із принципів верховенства права, поваги до прав, свобод людини, забезпечення їх пріоритетності по відношенню до діяльності інститутів державної влади, розвиток громадянського суспільства, вимагає розробку національної стратегії реформ, які б забезпечували незворотність означених процесів. Доречно наголосити, що в умовах правової держави, інститути державної влади мають діяти у відповідності до норм Конституції та законів України (Конституція України, 1996). У юридичній літературі наголошується, що правова держава являє собою організацію політичної влади, що заснована на визнанні та реальному забезпеченні прав і свобод людини і громадянина, верховенстві права, взаємній відповідальності особи і держави (Авер'янов, Батанов, Баулін, 2003: 12). У системі реформінституцій державної влади (Іншин, 2005: 5–10) на особливу увагу заслуговує реформа органів прокуратури (Косюта, 2002: 11–15; Якимчук, 2002: 3–5). Зазначимо, що Конституція України (ст. 131–1) в Україні діє прокуратура, яка здійснює: 1) підтримання публічного обвинувачення в суді; 2) організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку; 3) представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом. Закон України «Про прокуратуру» (ст. 1) (Про прокуратуру, 2015) встановлює, що прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому цим Законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави. При цьому, діяльність прокуратури ґрунтується на засадах: 1) верховенства права та визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю; 2) законності, справедливості, неупередженості та об'єктивності; 3) територіальності; 4) презумпції невинуватості; 5) незалежності прокурорів, що передбачає існування гарантій від незаконного політичного, матеріального чи іншого впливу на прокурора щодо прийняття ним рішень при виконанні службових обов'язків; 6) політичної нейтральності прокуратури; 7) недопустимості незаконного втручання прокуратури в діяльність органів законодавчої, виконавчої і судової влади; 8) поваги до незалежності суддів, що передбачає заборону публічного висловлювання сумнівів щодо правосудності судових рішень поза межами процедури їх оскарження у порядку, передбаченому процесуальним законом; 9) прозорості діяльності прокуратури, що забезпечується відкритим і конкурсним зайняттям посади прокурора, вільним доступом до інформації довідкового характеру, наданням на запити інформації, якщо законом не встановлено обмежень щодо її надання; 10) неухильного дотримання вимог професійної етики та поведінки. У такому розумінні, у розвиток норм Конституції України, стратегія реформи органів прокуратури має сприяти посиленню їх повноважень, особливо щодо забезпечення прав та свобод людини, а також удосконаленню правового статусу прокурора.

Слід зауважити, що правовий статус прокурора є достатньо складним та комплексним правовим явищем, пов'язаним із різними галузями права, у тому числі із регулюванням нормами трудового законодавства (Косюк, 2014; Кодекс законів про працю України, 1971).

Закон України «Про прокуратуру» (ст.ст. 15–21) поєднує правовий статус прокурора із такими елементами як: законодавче розуміння статусу прокурора; гарантіями незалежності; підпорядкуванням

та належним виконанням вказівок; дотриманням вимог щодо сумісництва; загальним та спеціальним обсягом прав та обов'язків; специфічним колом обмежень; спеціальними видами юридичної відповідальності (дисциплінарна, матеріальна тощо).

Оним із ключових елементів правового статусу прокурора є дисциплінарна відповідальність. Безспірно, щонає специфічним видом дисциплінарної відповідальності за вчинення особою правопорушення у сфері праці (Кутоманов, 2015: 303–320; Подорожній, 2016: 87–105). Варто підкреслити, що загальні принципи дисциплінарної відповідальності прокурорів визначені на підставі норм Закону України «Про прокуратуру». У той же час, вони потребують системної конкретизації, виходячи із необхідності вироблення її дієвої моделі, урахування міжнародного та національного досвіду, сучасного стану та потреб новітньої кодифікації трудового законодавства.

**Метою статті** є дослідження проблем щодо розуміння принципів дисциплінарної відповідальності прокурора в умовах сьогодення.

**Стан дослідження.** У юридичній літературі зазначена проблематика частково розглядалася у працях таких вчених-юристів як: В.М. Андріїв, В.С. Венедіктов, С.В. Венедіктов, С.Я. Вавженчук, С.В. Вишновецька, А.П. Заєць, І.В. Зуб, М.І. Іншин, М.М. Клемпарський, В.С. Ковригін, В.Л. Костюк, М.В. Косюта, Д.Є. Кутоманов, С.С. Лукаш, П.С. Луцук, А.Р. Мацюк, В.П. Мельник, Н.О. Мельничук, М.О. Міщук, О.В. Москаленко, В.О. Петришин, П.Д. Пилипенко, Є.Ю. Подорожній, С.М. Прилипко, О.І. Процевський, В.О. Процевський, О.В. Скрипнюк, С.М. Синчук, О.В. Тищенко, Н.М. Хуторян, М.М. Шумило, Л.П. Шумна, Г.І. Чанишева, В.І. Щербина, О.М. Ярошенко та ін. Науково-теоретичний аналіз праць цих та інших вчених-юристів, засвідчує значний науковий інтерес до зазначеної проблематики, водночас, ураховуючи сучасний стан та динаміку розвитку суспільства та держави, їх провідних інституцій, зокрема, органів прокуратури, питання дисциплінарної відповідальності прокурорів потребує новітнього осмислення та удосконалення через призму здійснення реформування системи органів влади, новітньої кодифікації трудового законодавства.

**Виклад основного матеріалу.** Приступаючи до висвітлення основних принципів дисциплінарної відповідальності прокурорів, перш за все необхідно їх розглядати у нерозривному зв'язку із поняттям основоположних принципів права.

Принципи права мають історичний характер. Вони є плодом багатовікового розвитку людства, результатом осмислення закономірностей розвитку суспільства в цілому, втілення їхніх демократичної та гуманістичної традицій.

Принципи права – це основні ідеї, вихідні положення, які закріплені в законі, мають загальну значущість, вищу імперативність (веління) і відображають суттєві положення права.

Принципи права впливають на весь процес підготовки нормативно-правових актів, їх видання, встановлення гарантій дотримання правових вимог. Вони є основним критерієм для правотворчої, правозастосовної та правоохоронної діяльності державних органів. Від рівня їх дотримання залежить стабільність та ефективність правової системи.

Принципи права об'єктивно зумовлені економічним, соціальним, політичним ладом суспільства, що існує в певній країні, соціальною природою держави і права, характером пануючого політичного і державного режиму, основними принципами побудови і функціонування політичної системи певного суспільства.

Так, наприклад, принципи побудови і функціонування феодального права докорінним чином відрізняються від принципів побудови і функціонування рабовласницького чи сучасного права.

Також очевидно є різниця принципів сучасного романо-германського права, яке охоплює країни, в яких юридична наука і практика склалися виключно на основі римського права, – та мусульманського права, яке склалося на основі мусульманської релігії.

Як правило, принципи права закріплюються прямо в законодавчих актах (статтях, преамбулах конституцій, законів) або ж випливають зі змісту конкретних правових норм.

Принципи права відображають систему цінностей суспільства і мають чи повинні мати правову форму вираження і забезпечення.

Призначення принципів права полягає у тому, щоби:

- здійснювати узагальнене закріплення засад суспільного ладу;
- забезпечувати однотипне формулювання норм права;
- забезпечувати їх вплив на суспільні відносини шляхом правового регулювання та інших видів правового впливу.

Незважаючи на багатоманітність типів (сімей) правових систем світу (романо-германська, англо-американська, змішана, релігійно-традиційна) та різний їх підхід до проблеми принципів права (в одних склалося поняття «загальних принципів права», у інших – ні), усі вони в демократичних суспільствах спираються на загальну основу принципів права. Принципи права згодом набули універсального значення, оформилися в галузі основних прав людини, одержали закріплення на міжнародному рівні. Так, у Договорі про створення Європейського Економічного Співтовариства (ЄЕС) загальні принципи, характерні для права держав – членів Співтовариства, розглядаються як складова частина права ЄЕС, а їх порушення – як підстава для скасування в судовому порядку актів Співтовариства.

Сьогодні принципи права є актуальними насамперед у зв'язку із завданням забезпечення прав людини. Визначити вичерпний перелік загальних принципів права неможливо, оскільки вони не мають достатньої чіткості та стабільності змісту, хоча є безсумнівним те, що у них втілюються загальнолюдські цінності.

Загальні принципи права – це принципи, що притаманні праву в цілому, діють у всіх галузях та інститу-тах права. Вони вказують на цінності, які визначають право в цілому. Загальні принципи формують підва-лини не тільки тлумачення та реалізації норм права, а й самого процесу нормотворчості, є віддзеркаленням основоположних принципів, на основі яких вони забезпечують єдність права.

На думку багатьох дослідників, загальні принципи права тісно пов'язані з теорією природного права.

Водночас деякі загальні принципи (спеціальний закон скасовує загальний; наступний закон скасовує попередній; ніхто не може передати прав більше, ніж має сам, та ін.) породжені вимогами юридичної логіки та юридичної техніки.

Загальні принципи права стали визнаватися самостійним джерелом права у другій половині XX ст. Це дає можливість судам застосовувати право в умовах існування прогалин і суперечностей. Крім того, це дозволяє уникнути ототожнення права із законами, попереджує створення та застосування несправедливих, свавільних законів.

У юриспруденції до загальних принципів права належать:

– **принцип правової визначеності**, який утворює концепція передбачуваності, за якою суб'єктам має бути забезпечена можливість планувати свої дії із впевненістю, що вони знають про правові наслідки своїх дій. Цей принцип вимагає, зокрема, аби правові акти заздалегідь оприлюднювалися, діяли на майбутнє, були ясними, точними, чіткими та несуперечливими. Застосування актів також має бути передбачуваним для індивідів.

– **принцип добросовісності** передбачає необхідність сумлінної і чесної поведінки суб'єктів при вико-нанні ними своїх юридичних обов'язків і здійсненні своїх суб'єктивних прав. Він містить вимоги, які допо-магають усунути або пом'якшити недоліки абстрактної і формальної природи права, наблизити його до ідеалів справедливості, рівності, свободи та гуманізму. Добросовісність – це реалізація прав і додержання обов'язків, здійснення нормотворчості, правозастосування та тлумачення відповідно не тільки до букви права, а й до його духу. Конституційний Суд України визнає добросовісність однією із загальноправових засад (наприклад, рішення від 1 грудня 2004 № 18-рп/2004 у справі про охоронюваний законом інтерес (Рішення Конституційного Суду України, 2004)).

У принципі добросовісності слід виділити два аспекти:

1) добросовісність при реалізації прав і повноважень, що втілюється в концепціях неприпустимості зло-вживання правом, заборони виходу закону, добросовісного помилки та ін.

2) добросовісність при виконанні обов'язків, яка стосується як договірних, так і недоговірних зобов'язань.

– **принцип розумності**, що розглядається як складова верховенства права (до прикладу, рішення Консти-туційного Суду України від 8 грудня 2011 № 16-рп/2011 у справі про фіксування судового процесу техніч-ними засобами (Рішення Конституційного Суду України, 2011); від 29 серпня 2012 № 16-рп/2012 у справі про підсудність окремих категорій адміністративних справ (Рішення Конституційного Суду України, 2012)), вимагає обґрунтованості та послідовності поведінки суб'єктів права (у тому числі суб'єктів владних повно-важень), установлює необхідність їх розсудливості. Суб'єкти мають зважувати власні дії з урахуванням їхнього значення та наслідків, аби визначити шкоду, яку вони можуть завдати, зіставляти власну оцінку з оцінкою інших. Принцип розумності вимагає перевіряти дії цих осіб на відповідність здоровому глузду, використовуючи при цьому стандарт «звичайної розумної особи» (людини, яка має нормальний, середній рівень інтелекту, знання та життєвого досвіду). Крім того, у деяких випадках (наприклад, при регламентації поведінки суб'єктів владних повноважень, суб'єктів підприємницької діяльності) при визначенні розумності оцінюється також ефективність дій.

– **принцип свободи** означає, що право виступає як міра свободи – політичної, економічної, ідеологіч-ної. Цей принцип реалізується через надання свободи вибору суспільного ладу та форми правління, забез-печення захисту прав людини та задоволення основних потреб її життя, формування органів державної влади шляхом народного волевиявлення, створення умов для утвердження в суспільстві норм гуманістичної моралі, користування різними соціальними послугами держави та приватних осіб та ін.

– **принцип справедливості** означає, що право виступає як міра справедливості, як морально-правова домірність вкладеного та отриманого в усіх сферах життєдіяльності людини та їхнього правового забез-печення. Цей принцип містить у собі вимогу відповідності між практичною роллю різних індивідів (соці-альних груп) у житті суспільства та їхнім соціальним становищем, між їхніми правами та обов'язками, зло-чином і покаранням, заслугами людей та їхнім суспільним визнанням. Принцип справедливості є важливим при вирішенні конкретних юридичних справ (наприклад, відповідність застосованого дисциплінарного стягнення тяжкості скоєному дисциплінарному проступку). Він конкретизується у принципі рівності.

– **принцип рівності** означає рівність усіх перед законом, рівність прав та обов'язків, незалежно від наці-ональної, релігійної, соціальної та іншої належності, службового та іншого становища, рівну відповідаль-ність перед законом, рівний захист у суді. Важливими складовими елементами цього принципу рівності є: єдність (взаємозв'язок) прав і обов'язків, тому що говорити про реальність будь-якого права можна лише за наявності відповідного йому юридичного обов'язку (приміром, право громадянина на судовий захист реалізується через обов'язок судів здійснювати такий захист); взаємна відповідальність держави та особи, оскільки вони пов'язані взаємними правами та обов'язками.

– **принцип гуманізму**, тобто людинолюбства, розкриває одну з найважливіших ціннісних характе-ристик права, домінування у формуванні та функціонуванні правової системи природних невідчужуваних

прав людини. Це – право на життя, здоров'я, особисту свободу та безпеку, право на охорону своєї честі та репутації, недоторканність особи та ін.; створення всіх умов, необхідних для нормального існування та розвитку особи.

– **принцип демократизму** знаходить свій прояв у тому, що право та законодавство виражають волю народу, волю всіх і кожного через форми народовладдя: безпосередню та представницьку демократію.

– **принцип законності** виражається у вимогах: а) якості нормативно-правових актів, несуперечності їх один одному (між ними має бути ієрархічна субординація залежно від юридичної сили); б) суворого додержання та виконання юридичних норм, правових приписів усіма суб'єктами – громадянами, їх організаціями, посадовими особами, державними органами. Він передбачає також недопустимість зловживання суб'єктивним правом; в) невідворотної відповідальності за вину громадян і посадових осіб.

Поряд із загальними принципами в системі права існують міжгалузеві та галузеві принципи, а також принципи підгалузеві права і правових інститутів. Ці принципи досліджуються насамперед галузевими юридичними науками.

**Міжгалузеві принципи права** – це принципи, що притаманні декільком галузям права, визначають їх характер та напрями подальшого розвитку.

Наприклад, процесуальні галузі права мають такі спільні принципи, як змагальність сторін, гласність судового процесу, незалежність суду та ін.

**Галузеві принципи права** – це принципи, що притаманні певній галузі права, визначають її характер та напрями подальшого розвитку.

Наприклад, цивільному праву притаманні такі принципи, як свобода договору, свобода підприємницької діяльності, судовий захист цивільного права та інтересу тощо.

Принципи права відіграють важливу роль у процесі правового регулювання – під час як нормотворчості, так і застосування права.

Дисциплінарна відповідальність наукою трудового права визначається як один із видів юридичної відповідальності, що полягає у застосуванні до працівника, який вчинив дисциплінарний проступок, санкції у вигляді дисциплінарних стягнень. При цьому дисциплінарна відповідальність має примусовий характер, який проявляється у тому, щона працівника накладаються заходи примусового впливу, які мають для нього певні негативні наслідки (Іншин, Костюк, Мельник, 2016: 312). З таким твердженням можна погодитися, однак, варто урахувати, що дисциплінарна відповідальність є достатньо складним та системним правовим явищем у науці трудового права. Одним із базових її видів є дисциплінарна відповідальність прокурорів.

За змістом Закону України «Про прокуратуру» (ст.43) прокурора може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності у порядку дисциплінарного провадження з таких підстав: невиконання чи неналежне виконання службових обов'язків; необґрунтоване зволікання з розглядом звернення; розголошення таємниці, що охороняється законом, яка стала відомою прокуророві під час виконання повноважень; порушення встановленого законом порядку подання декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру; вчинення дій, що порочать звання прокурора і можуть викликати сумнів у його об'єктивності, неупередженості та незалежності, у чесності та неупередженості органів прокуратури; систематичне (два і більше разів протягом одного року) або одноразове грубе порушення правил прокурорської етики; порушення правил внутрішнього службового розпорядку; втручання чи будь-який інший вплив прокурора у випадках чи порядку, не передбачених законодавством, у службову діяльність іншого прокурора, службових, посадових осіб чи суддів, у тому числі шляхом публічних висловлювань стосовно їх рішень, дій чи бездіяльності, за відсутності при цьому ознак адміністративного чи кримінального правопорушення; публічне висловлювання, яке є порушенням презумпції невинуватості. Як приклад, також слідуючи нормам Закону України «Про прокуратуру» (ст. 19), де серед загальних прав і обов'язків прокурора зобов'язано неухильно додержуватися Присяги прокурора, підставою понесення відповідальності може слугувати її порушення.

Отже, дисциплінарне правопорушення може бути наслідком недотримання, порушення державним службовцем, прокуроом як правових, так і етичних (моральних) засад проходження публічної служби. Таким чином, припинення публічної служби у зв'язку з порушенням Присяги та дисциплінарна відповідальність державних службовців, прокурором можуть бути наслідком існування схожих фактичних підстав у разі вчинення достатньо близьких за характером одне до одного дисциплінарного або іншого правопорушень. Звільнення за порушення Присяги (щоє заходом накаладення дисциплінарного стягнення) може мати місце лише тоді, коли державний службовець, прокурор скоїв проступок проти інтересів служби, який суперечить покладеним на нього обов'язкам, підриває довіру до нього як до носія влади, що призводить до приниження державного органу та унеможливає подальше виконання ним своїх обов'язків. Тобто звільнення за порушення Присяги має застосовуватися за конкретні надзвичайно тяжкі проступки, як за фактом їх вчинення, так і за наслідками, до яких вони призводять.

Підсумовуючи викладене, видається, що дисциплінарна відповідальність прокурорів – це специфічний вид дисциплінарної відповідальності, який застосовується за специфічною процедурою, полягає у застосуванні до прокурорів санкцій за вчинення ними дисциплінарних проступків на умовах та у порядку передбаченому законодавством.

Основними ознаками дисциплінарної відповідальності прокурорів є наступні: 1) специфічний вид дисциплінарної відповідальності; 2) стосується специфічний суб'єктів прокурорів; 3) характеризується специфічною процедурою застосування (дисциплінарне провадження); 4) передбачає застосування спеціальних

санкцій; 5) застосовується на підставі рішення спеціально уповноваженого органу – Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів; 6) рішення про застосування дисциплінарної відповідальності може бути оскаржене у встановленому порядку.

Ураховуючи вищевикладене, стан кодифікації трудового законодавства, необхідність новітнього законодавчого забезпечення дисциплінарної відповідальності, окремих її видів (Луцюк, 2007: 163–170, 201–210), видається доцільним у проєкті Трудового кодексу України (Трудовий кодекс, 2015) передбачити особливості праці працівників органів прокуратури, а також удосконалити процедуру притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурорів відповідно до стану розвитку держави та суспільства, необхідності посилення гарантій захисту прав та свобод людини.

#### Список використаних джерел:

1. Авер'янов В.Б. Конституція України: науково-практичний коментар / В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін та ін. – Харків: Видавництво «Право»; К: Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2003. – 808 с.
2. Іншин М.І. Проблеми правового регулювання праці державних службовців України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення» / М.І. Іншин. – К.: Київський національний університет ім. Т.Шевченка, 2005. – 39 с.
3. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 р. №322-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
4. Конституція України. Закон України 28.06.1996. № 254к/96-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Костюк В.Л. Конституційне право на працю у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект [Електронний ресурс]. / В.Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10). Режим доступу: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kvlnpa.pdf>
6. Косюта М.В. Проблеми та шляхи розвитку прокуратури України в умовах побудови демократичної правової держави: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.10 «Судоустрій, прокуратура та адвокатура» / М.В. Косюта. – Харків: Національна юридична академія України ім. Я. Мудрого, 2002. – 33 с.
7. Кутومانов Д.Є. Методи забезпечення трудової дисципліни: теоретико-прикладні аспекти: монографія / Д.Є. Кутومانов. – Харків: Діа плюс, 2015. – 448 с.
8. Луцюк П.С. Сучасна парадигма відповідальності у трудовому праві України: монографія / П.С. Луцюк. – Харків. У справі, 2017. – 502 с.
9. Подорожній Є.Ю. Проблеми теорії та практики юридичної відповідальності у трудовому праві України: монографія / Є.Ю. Подорожній. – Харків: Панов, 2016. – 394 с.
10. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
11. Рішення Конституційного Суду України від 1 грудня 2004 № 18-рп/2004 (справа про охоронюваний законом інтерес). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ccu.gov.ua/docs/511>
12. Рішення Конституційного Суду України від 29 серпня 2012 № 16-рп/2012 (справа про підсудність окремих категорій адміністративних справ). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v016p710-12>
13. Рішення Конституційного Суду України від 8 грудня 2011 № 16-рп/2011 (справа про фіксування судового процесу технічними засобами). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v016p710-11>
14. Трудове право України: підручник / за заг. ред.: М.І. Іншина, В.Л. Костюка, В.П. Мельника. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ: МП «Леся», 2016. – 448 с.
15. Трудовий кодекс: законопроект, реєстр. №1658 від 20.05.2015р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_2?id=&pf3516=1658&skl=9](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=1658&skl=9)
16. Якимчук М.К. Організаційно-правові основи управління в органах прокуратури України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / М.К. Якимчук. – Київ: НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького, 2002. – 32 с.

#### References:

1. Averianov, V.B., Batanov, O.V., Baulin, Yu.V. et al. (2003). *Konstytutsiia Ukrainy: naukovopraktychnyi komentar [The Constitution of Ukraine: scientific and practical commentary]*. Kharkiv: Vydavnytstvo «Pravo»; Kyiv: Kontsern «Vydavnychiy dim «In Yure» [in Ukrainian].
2. Inshyn, M.I. (2005). *Problemy pravovoho rehulivannia pratsi derzhavnykh sluzhbovtiv Ukrainy [Problems of legal regulation of labor of civil servants of Ukraine]. Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv: Taras Shevchenko National University of Kyiv [in Ukrainian].
3. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 10.12.1971 r. №322-VII [Code of Labor Laws of Ukraine: Law of Ukraine of December 10, 1971 №322-VIII] rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> [in Ukrainian].
4. Konstytutsiia Ukrainy. Zakon Ukrainy 28.06.1996. № 254k/96-BP. [The Constitution of Ukraine. Law of Ukraine June 28, 1996 № 254k / 96-BP]. rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
5. Kostiuk, V.L. (2014). *Konstytutsiine pravo na pratsiu u novitnikh umovakh sohodennia: naukovopravovyi aspekt*

- [The constitutional right to work in the latest conditions of today: scientific and legal aspect]. *Chasopys Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriiia «Pravo» – Journal of the National University «Ostroh Academy». Law Series, № 2(10)*. Retrieved from <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kvlnpa.pdf>. [in Ukrainian].
6. Kosiuta, M.V. (2002). Problemy ta shliakhy rozvytku prokuratury Ukrainy v umovakh pobudovy demokratychnoi pravovoi derzhavy [Problems and ways of development of the Prosecutor's Office of Ukraine in the conditions of building a democratic state governed by the rule of law]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kharkiv: Yaroslav Mudryi National Law University [in Ukrainian].
  7. Kutomanov, D.Ie. (2015). *Metody zabezpechennia trudovoi dysypliny: teoretyko-prykladni aspekty: monohrafiia* [Methods of ensuring labor discipline: theoretical and applied aspects: monograph]: Kharkiv : Dysa plus [in Ukrainian].
  8. Lutsiuk, P.S. (2017). *Suchasna paradyhma vidpovidalnosti u trudovomu pravi Ukrainy: monohrafiia* [Modern paradigm of responsibility in labor law of Ukraine: monograph]. Kharkiv: U spravi [in Ukrainian].
  9. Podorozhnii, Ye.Iu. (2016). *Problemy teorii ta praktyky yurydychnoi vidpovidalnosti u trudovomu pravi Ukrainy: monohrafiia* [Problems of theory and practice of legal responsibility in labor law of Ukraine: monograph] Kharkiv: Panov [in Ukrainian].
  10. Pro prokuraturu: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 r. № 1697-VII [About the prosecutor's office: Law of Ukraine of October 14, 2014 № 1697-VII.] rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> [in Ukrainian].
  11. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 1 hrudnia 2004 № 18-rp/2004 (sprava pro okhoroniuvanyi zakonom interes) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine from December 1, 2004 № 18-rp / 2004 (case on legally protected interest)]. ccu.gov.ua Retrieved from <http://www.ccu.gov.ua/docs/511> [in Ukrainian].
  12. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 29 serpnia 2012 № 16-rp/2012 (sprava pro pidsudnist okremykh katehorii administratyvnykh sprav). [About the prosecutor's office of Ukraine of August 29, 2012 № 16-rp / 2012 (case on jurisdiction of certain categories of administrative cases)] rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v016p710-12> [in Ukrainian].
  13. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 8 hrudnia 2011 № 16-rp/2011 (sprava pro fiksuvannia sudovoho protsesu tekhnichnymi zasobamy). [About the prosecutor's office of Ukraine of December 8, 2011 № 16-rp / 2011 (case on recording the trial by technical means).] rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v016p710-11> [in Ukrainian].
  14. Inshyn M.I., Kostiuk V.L. & Melnyk, V.P. (Eds.) (2016). *Trudove pravo Ukrainy: pidruchnyk* [Labor law of Ukraine: textbook] (2nd ed., rev.). Kyiv: MP «Lesia» [in Ukrainian].
  15. Trudovyi kodeks: zakonoproekt, reistr. №1658 vid 20.05.2015r. [Labor Code: register. №1658 dated 20.05.2015] rada.gov.ua Retrieved from [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_2?id=&pf3516=1658&skl=9](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=1658&skl=9) [in Ukrainian].
  16. Iakymchuk, M.K. (2002). Orhanizatsiino-pravovi osnovy upravlinnia v orhanakh prokuratury Ukrainy [Organizational and legal bases of management in the bodies of the Prosecutor's Office of Ukraine]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv: V.M. Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.3.48>

## W SPRAWIE PROBLEMU OKREŚLENIA ZASAD ZABEZPIECZENIA EMERYTALNEGO SĘDZIÓW NA UKRAINIE

**Yuliia Sokolova**

*student Katedry Obsługi Prawnej Działalności Gospodarczej  
Charkowskiego Narodowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych (Charków, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0003-3211-0394

e-mail: YuliiaSokolova@ukr.net

**Adnotacja.** W artykule na podstawie analizy poglądów naukowych naukowców i norm obowiązującego prawa sformułowano koncepcję i przedstawiono zakres zasad zabezpieczenia emerytalnego sędziów na Ukrainie. Przeanalizowano różne podejścia naukowców do klasyfikacji zasad zabezpieczenia emerytalnego. Skonstruowano własne podejście do grupowania zasad zabezpieczenia emerytalnego sędziów i przedstawiono główne grupy klasyfikacyjne, które łączą ogólne, specyficzne dla branży i specjalne podstawy źródłowe. Należy zauważyć, że zgodnie z ogólną myślą teoretyczną zasady są klasyfikowane według grup utworzonych na podstawie jakiegoś wspólnego czynnika, takiego jak utrwalenie w odpowiednim źródle, rozpowszechnienie w stosunkach społecznych i tak dalej. Zamiast tego, badając zasady bezpośredniego ubezpieczenia emerytalnego, naukowcy zasadniczo proponują ogólną listę podstawowych podstaw, które stanowią podstawę tej kategorii.

**Słowa kluczowe:** zasady prawne, sędziowie, zabezpieczenie emerytalne sędziów, zasady zabezpieczenia emerytalnego.